

64-72-87/2
06.09.18

До спеціалізованої вченої ради
Д 35.052.19
у Національному університеті
«Львівська політехніка»

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертаційне дослідження
Гоменюк Зоряни Петрівни
на тему: «Концепція правової держави Б. Кістяківського:
філософсько-правові виміри»,
подане на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук
за спеціальністю 12.00.12 – філософія права**

Актуальність теми дисертації. Дисертація Гоменюк З.П. присвячена актуальній тематиці, яка дає можливість дослідити концепцію правової держави Б. Кістяківського: філософсько-правових вимірів. Дисертант вдало та професійно грамотно довів необхідність і наукову потребу виконання даної роботи, що підтверджується закріпленими в авторефераті матеріалами, положеннями та висновками.

Враховуючи викладене, варто відзначити, що дослідження правової держави Б. Кістяківського у філософсько-правових вимірах відповідає потребам сучасної юридичної науки і є корисним для розвитку української державності, науки і культури.

Ступінь обґрунтованості та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, обумовлена, насамперед тим, що дисертант використала значну кількість наукової літератури з аналізованих питань, яка видана в Україні та за її межами (173 джерел). Звичайно, окремі аспекти полемічної літератури досліджуються рядом вчених, але комплексне

дослідження правової держави Б. Кістяківського у філософсько-правових вимірах представлено вперше.

Дисертаційне дослідження відзначається раціональною змістовою структурою. Задекларовані проблемні питання, дозволяють всебічно розкрити обрану тему наукового пошуку, через предмет дослідження. Структура роботи зумовлена поставленою у ній метою.

Як позитивний момент, варто відзначити те, що основні результати дослідження правової держави Б. Кістяківського пройшли ґрунтовну апробацію на наукових та науково-практичних конференціях.

Проведене З.П. Гоменюк дослідження правової держави Б. Кістяківського містить нові науково-обґрунтовані результати, які розв'язують наукові завдання згідно теми дослідження.

Автор вдало обрала методологічний інструментарій дослідження, виходячи з поставлених у роботі мети і завдань, з урахуванням об'єкта та предмета дослідження. Під час дослідження використано низку загальнонаукових та спеціальнонаукових методів пізнання, за допомогою яких здійснено всебічний та об'єктивний аналіз його предмета.

У своїй роботі автор продемонструвала високий теоретичний рівень викладення матеріалу, логіку дослідження, вміння застосовувати різноманітні методи наукового пізнання, коректно полемізувати з іншими авторами, аргументовано відстоювати свою точку зору, узагальнювати науково та практично значущі висновки.

Обґрунтованість та достовірність результатів, отриманих З.П. Гоменюк в процесі наукового дослідження, забезпечена використанням належної джерельної бази, а також, правильним поєднанням методів наукового пошуку. Усе це забезпечило

обґрунтованість сформульованих у дисертації наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій полягає в тому, що представлена робота дійсно є першим комплексним дослідженням правової держави Б. Кістяківського у філософсько-правових вимірах.

В результаті проведеного дослідження автором сформульовано та обґрунтовано висновки та положення, які є новими для філософії права, або наділені істотними ознаками новизни, і виносяться на захист.

Повною мірою схвалюємо позицію автора щодо розуміння філософсько-правового змісту функціонування правової держави, який полягає в багатоаспектних і різноманітних її функціях та завданнях у справі організації народу для досягнень цінного спільного блага. Значення філософії моралі у правовій державі, доведено, що онтологічними потребами є природне творення правового суспільства, виховання правової особистості з усіма своєрідними забарвленнями і відтінками, але високим рівнем правосвідомості.

Новою є пропозиція автора класифікувати онтологічні положення антропологічного виміру правового порядку, що ґрунтується на природній технології соціального життя, а не виражено лише у правових нормах.

Дисертанткою вперше обґрунтовано положення про те, що філософія державної влади полягає не у владарюванні (пануванні однієї людини над іншою), а в правовій організації життєдіяльності народу, де повинно панувати право, цивілізаційний правопорядок, попри можливу появу різноманітних непередбачуваних суспільних та правових явищ.

Також у дисертації запропоновано діалектичне розуміння правової держави, яке полягає в конотації народного представництва як необхідного чинника активного суспільного розвитку та визначено

метафізичне публічно і природно-правове розуміння організації влади у правовій державі, вказавши на нематеріальні субстанції;

Набули подальшого розвитку твердження про те, що існують взаємовпливи держави і права, у яких право перебудовує державу і перетворює її на правове явище або витвір права. Здекларовані філософські положення Б. Кістяківського про існування трьох основних форм влади (батьківська, договірна, публічно-правові організації), які у правовій державі репрезентує громадянське суспільство. Філософія правого аспекту взаємовідносин індивіда і держави – у принципі єдності прав та обов'язків, реалізація якого основана на відсутності протиріч між суспільними й особистими інтересами.

Отже, положення, результати та висновки, заявлені дисертантом як такі, що містять наукову новизну, достатньо точно відзначені у вступі до роботи, авторефераті дисертації, викладені в розділах основної частини дисертації.

Дисертація З.П. Гоменюк містить значну кількість наукових положень та висновків щодо філософсько-правових ідей у полемічному письменстві, які вперше пропонуються у вітчизняній філософії права, а також, є результатами розвитку попередніх досліджень відповідної проблеми.

Ознайомлення з дисертацією, авторефератом і друківаними працями автора дозволяє стверджувати, що результати дослідження відзначаються науковою новизною, яка представлена раніше не захищеними у філософсько-правовій науці положеннями, що виводять на якісно новий рівень пізнання проблему правової держави Б. Кістяківського у філософсько-правових вимірах

Значущість результатів дослідження для науки і практики. Теоретична і практична значущість одержаних результатів полягає в тому, що викладені в роботі висновки, узагальнення та пропозиції

можуть бути використані у правозастосовній діяльності для узгодження практики застосування нормативно-правових актів із історично обумовленими на території України правовими і загальнолюдськими цінностями.

Висновки та пропозиції отримані в дослідженні можуть бути використані для подальших наукових досліджень цієї проблематики, а також у навчальному процесі.

Повнота викладу положень дисертації в опублікованих працях З.П. Гоменюк. Результати дисертації належно апробовані. Основні положення дослідження відображено у дванадцяти друкованих наукових працях, з яких дві статті опублікована у науковому періодичному виданні іншої держави, шість статей у наукових фахових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз та п'яти тез доповідей, оприлюднених на конференціях.

Автореферат дисертації ідентичний за змістом основним положенням дисертації.

Загалом, позитивно оцінюючи рецензовану працю, звернемо увагу на **окремі дискусійні положення, неточності та упущення**, які потребують або додаткової аргументації, або спеціальних пояснень під час захисту.

1. У дослідження філософсько-правового підґрунтя державознавчої теорії Б. Кістяківського хоча і було приділено увагу розкриттю функцій держави (підрозділ 1.3. дисертації), але бажано б було висвітлити уроки державності сучасної України. За останню майже 20-літнє існування держави Україна такий досвід накопичився.

2. На ст.72 дисертації зазначено, що Б. Кістяківський не відкидав можливе вторгнення позаправових явищ і сил у правову організацію функціонування правових держав, які начебто цілком сформувалися. Що це за поза правові явища? Якщо це насильницькі, гібридні війни

(які існують в даний час в Україні) то їх необхідно розкрити більш детально.

3. Потребує детальнішого обґрунтування думка про підтримання цивілізованого правопорядку (ст.. 81 дисертації) це у правовій державі є одним із основних факторів.

4. Посилання на Н.Хому є в дисертації, а її праць у списку не відображено (ст.97 дисертації)

5. У дисертації часто згадується про природне право. Що розумів Б.Кістяківський під цим правом, і яке значення воно має для правової держави.

Загалом, висловлені критичні зауваження істотно не впливають на позитивну оцінку дисертаційного дослідження, оскільки більшість із них є дискусійними або можуть бути предметом дискусії під час прилюдного захисту дисертації.

Представлена робота характеризується необхідними для такого дослідження компонентами: критичний аналіз попередніх досліджень полемічного письменства, органічне поєднання різних методів пізнання, звернення до досягнень інших галузей знань та даних суспільних наук.

Наведене дозволяє визнати дисертаційне дослідження З.П. Гоменюк на тему: «Концепція правової держави Б. Кістяківського: філософсько-правові виміри» самостійною, завершеною науково-дослідною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують важливе завдання для науки філософії права.

Дисертаційне дослідження за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю і достовірністю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертанткою наукових працях, за оформленням, відповідає вимогам пунктів 9, 11 і 12 Порядку присудження наукових

ступенів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. №567, а її автор – Гоменюк Зоряна Петрівна, за підсумками публічного захисту, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.12 – філософія права.

Офіційний опонент:
заступник декана історичного
факультету з виховної роботи
Дрогобицького державного педагогічного університету,
кандидат юридичних наук,
доцент

[Handwritten signature]
Є. Д. Копельців-Левицька

